

MEZIREGIONÁLNÍ ODBOROVÉ RADY (MEROR)

KOLEKTIVNÍ VYJEDNÁVÁNÍ PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

Evropská odborová konfederace (EOK)

MEZIREGIONÁLNÍ ODBOROVÉ RADY (MEROR)

KOLEKTIVNÍ VYJEDNÁVÁNÍ PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

Evropská odborová konfederace (EOK)

OBSAH

▶ ÚVOD	5
▶ Závěry Semináře MEROR Furlansko-Julské Benátsko /Slovinsko Trieste, dne 20. ledna 2009	7
▶ Závěry Semináře „Kolektivní vyjednávání – Přeshraniční spolupráce“ MEROR Andalusie – Algarve • Huelva, le 16 janvier 2009	10
▶ Závěry Semináře Meziregionální odborová rada Tessin Lombardie Piemont • Verbania, dne 30. ledna 2009	14
▶ Závěrečná zpráva pro projekt „MEROR – vyjednávání kolektivních smluv přeshraniční spolupráce“ ze dne 12. května 2009 v Bruselu	22
▶ Zápis ze Semináře Meziregionální Odborové Rady Friuli-Julské Benátsko/ Benátsko/Jihozápadní Chorvatsko Cgil, Cisl, Uil, Sssh, Který se konal v Umagu (Chorvatsko) dne 10. Prosince 2008	27
▶ Závěry Semináře MEROR Galicie/Severní Portugalsko Santiago de Compostela, le 23 janvier 2009	31
▶ Závěry – Dotazník Eok - Cíle	35
▶ ZÁVĚRY	45

ÚVOD

Naše činnost, ke které se vztahuje tato konečná zpráva, se promítá do konkretizační linie provádění Akčního plánu 2007-2011 přijatého na XI. Kongresu Evropské odborové konfederace (EOK) (Sevilla, květen 2007). Přesněji se v rámci koordinace kolektivního vyjednávání jedná o „část“ věnovanou přeshraniční spolupráci a úloze příslušných Mezuregionálních odborových rad (MERORů).

Akční plán vyzdvihl význam politické iniciativy zaměřené na podporu, pomoc a posílení všech iniciativ spolupráce na přeshraniční úrovni a význam rozšiřování iniciativy spolupráce na oblasti, kde jsou podobné hospodářské, teritoriální, monetární a sociální podmínky.

Vycházíme též ze zjištění, že roste snaha o spolupráci a integraci ekonomie a služeb mezi podniky v příhraničních oblastech, speciálně v nových členských zemích, které požadují posílení spolupráce mezi sektorovými odbory a zástupci podniků v příhraničních regionech.

Současných 44 MERORy, které sdružují všechny odborové regionální organizace národních konfederací přidružených k EOK v příslušných příhraničních regionech, již ze své definice podporuje přímé přeshraniční vztahy mezi sektorovými strukturami a podniky.

Zdálo se nám proto podstatné nastartovat tuto činnost se sedmi MERORy, které jsou následující:

- MEROR Furlansko-Julské Benátsko /Slovensko (Itálie – Slovensko)
- MEROR Andalusie/Algarve (Španělsko – Portugalsko)
- MEROR Lombardie/Tessin/Piemont (Itálie – Švýcarsko)

- MEROR Viadrina (Berlin-Brandenburg/Lubuskie) (Německo – Polsko)
- MEROR Furlansko-Julské Benátsko / Jihozápadní Chorvatsko (Itálie-Chorvatsko)
- MEROR Labe - Nisa (Německo-Polsko-Česká republika)
- MEROR Galicie/Severní Portugalsko (Španělsko-Portugal)

Činnost probíhala ve dvou fázích.

Nejprve příslušné MERORY uspořádaly ve svých příhraničních regionech seminář odpovídající následujícím cílům:

a) Sestavení „kartografie“

- situace v průmyslu a klíčových sektorech
- přeshraničních podniků a příhraničních sub dodávek

b) Vytvoření sítě stávajícího vyjednávání

- jak vypadá sektorové vyjednávání na národní úrovni?
- jak vypadá vyjednávání na úrovni podniku? (kde? jaké sektory?)
- jak vypadá regionální a / nebo teritoriální vyjednávání?
- jak vypadá meziprofesionální vyjednávání?

c) Zjištění situace v delokalizacích / restrukturalizacích

d) Zjištění situace pokud jde o činnosti MERORu v následujících aspektech:

- tematické práce / činnosti
- sektorové práce / činnosti
- činnosti spojené se sociálním dialogem / s kolektivním vyjednáváním
- rámec / prostředí ve kterém se rozvíjejí

V této zprávě se jednak promítají závěry vyvozené z jednotlivých seminářů, celkem šesti a dále je zde resumé těchto závěrů podle výše zmíněné osnovy.

V druhé fázi jsme dne 12. května 2009 uspořádali Závěrečnou konferenci, abychom se společně podělili o výsledky, vyměnili si správné praxe a definovali pokračování projektu. Závěry našich prací jsou zmíněny na konci této zprávy.

Je třeba podtrhnout, že jedním z hlavních závěrů je, že Mezuregionální odborové rady představují zásadní zdroj, jak o tom ostatně svědčí i zmíněných šest seminářů pořádaných v regionech, které se přihlásily k širší výměně informací než jen mezi jednotlivými odbory podél hranic, chtějí se pokusit zakořenit striktní spolupráci, která bude schopná ovlivnit jednotlivé stávající praxe vyjednávání, aby se promísily a co nejvíce spojily.

Když se podnik pohybuje od jedné hranice k jiné, je třeba aby našel jeden odbor, jednu strategii za splnění požadavků, jednu delegaci, která zahajuje vyjednávání.

Sice ambiciózní strategie, ale nezvratná. Jsme si vědomi, že bude třeba věnovat veškerý nutný čas tomu, aby se to konkrétně projevilo.

V tomto rámci pro nás projekt představuje základní pilíř naší budoucnosti. Dlouhodobě by tato spolupráce měla vyústit v účinnější výměny informací a zlepšit meziodborovou spolupráci, podporovat, selektovat a rozšiřovat správné praxe a zkušenosti, které se na této úrovni vyvíjejí a zároveň respektovat jednotlivé systémy kolektivního vyjednávání.

Walter CERFEDA
Konfедераční tajemník

Claude DENAGTERGAL
Advisor

ZÁVĚRY SEMINÁŘE

MEROR FURLANSKO-JULSKÉ BENÁTSKO /SLOVINSKO

Trieste, dne 20. ledna 2009

Seminář byl velkým úspěchem ; počet a kvalita účastníků i obsah debat bezesporu k tomuto úspěchu přispěly.

Vedle představitelů lokálních a národních konfederací se setkání zúčastnili slovinští a italské zástupci odborů různých podniků a sektorů. K pracím semináře významně svými příspěvky v navržených tématech diskusí přispěla i regionální Ministryně práce regionu Furlansko-julské Benátsko. Zdůraznila úlohu regionálních veřejných služeb zaměstnanosti a stálou snahu regionálního úřadu zajišťovat ochranu pracujících, zejména v případech propouštění a v případech podniků v krizové situaci.

Regionální Ministryně zejména připomněla regionální iniciativy podporující politiky rekvalifikace prostřednictvím odborných školení a politiky profesní recyklace, ty které jsou zaměřené na určité citlivější kategorie (dlouhodobě nezaměstnané, mladé lidi, ženy, atd.) a dále politiky, které se zaměřují na regulaci příhraniční práce.

Pak přišla řada na italské a slovinské odborníky, kteří představili své referáty. Ilustrovali národní předpisy v oblasti kolektivních smluv, sociálních podpor a trhu práce v obou zemích, přičemž se opírali o uskutečněné studie a připravené dokumenty pro účastníky semináře v italštině a ve slovinštině (viz. příloha).

Řečníci podtrhli společné prvky těchto předpisů, zároveň však poukázali i na odlišné náhledy zejména v oblasti sociálních podpor. Italská zkušenost s Casa Integrazione (podpora v nezaměstnanosti) byla předmětem řady dotazů a upřesňujících odpovědí v diskusích, kterých se aktivně zúčastnila celá řada odborových zástupců.

Dalším obzvláště zajímavým tématem diskusí bylo pole působení pracovních kolektivních smluv. Bylo zdůrazněno, že by tyto smlouvy měly představovat zaručené minimum pro příslušné pracující s logikou erga omnes. Současná slovinská legislativa však naopak podporuje smluvní dumping mezi podniky a vznik diskriminačních podmínek mezi pracujícími stejného sektoru. Slovinská zkušenost v oblasti minimálních mezd byla předmětem důkladných analýz, jak z pohledu hospodářské valorizace – příliš nízká nastavená hranice vzhledem ke skutečným potřebám – tak z pohledu ochrany pracujících v „rozptýlených“ podnicích a v sektoru služeb.

I v těchto tématech diskuse umožnily srovnat zkušenosti obou zemí a jasně ukázat omezení i kladné aspekty obou systémů.

Diskuse se pak dále zaměřily na konkrétní implementaci stávajících předpisů pro příhraniční pracující. Byly vypíchnuty zjevné negativní efekty, které se dotýkají značného počtu pracujících, hlavně nelegálních, ale i celé řady dalších atypických profilů. Ať je tomu jakkoli, v současné situaci hospodářské krize a nedostatku práce účastníci odhodlaně podtrhli význam harmonizace sociálních podpor a způsobů řízení podniků a / nebo sektorů v krizi. Srovnání obou modelů smluv dalo důraz na odlišnou úlohu, jakou v obou zemích hrají odbory v podniku a „externí“ odbory (sektorové a / nebo teritoriální). Několika příklady byly též ilustrovány správné odborové praxe v řízení krizové situace podniků a / nebo sektorů, které mají zájmy v obou zemích. Mezinárodní odborová konfederace (ITUC) v souladu odborovými organizacemi příslušných sektorů, textilním počínaje až po sektor dopravců, nejenže podporovala konání různých setkání, ale současně přispěla k zakládání podnikových výborů a společných platforem (jako například v případě pracujících na celnicích) se zaměřením na integraci a harmonizaci pracovních podmínek (zejména v oblasti přístavů, obchodu, zdravotních služeb a dalších).

Uvedení těchto zkušeností umožnilo přesvědčivě vyvodit společný cíl, a sice urychlení procesu harmonizace kolektivních smluv a předpisů mezi oběma zeměmi v rámci větší koordinace smluvních politik pod záštitou Evropské odborové konfederace (ETUC).

Zástupce Evropské odborové konfederace si tyto cíle dobře poznamenal. Zejména zdůraznil prioritu, jakou je zavedení nové úrovně vyjednávání na evropské sektorové úrovni. Jednalo se o požadavek vyřčený mnoha účastníky. Kromě toho přeshraniční úroveň též žádá posílení koordinace a společné činnosti v oblasti kolektivních smluv, začínaje těmi sektory, kterých se příhraniční práce nejvíce dotýká. Jedná se o to, být blíže realitě pokud jde o delokalizace v příhraničních regionech a nejvíce integrovaných sektorech, mezi nimiž jsou v první řadě dopravci.

V závěru zasedání jsme se dohodli na pořádání dalších setkání s cílem v určitých důležitých sektorech pokračovat ve srovnávací studii italských a slovinských kolektivních pracovních smluv a prohloubit ji.

Všichni účastníci podtrhli zásadní užitečnost aktualizace informací v tomto ohledu a aktualizace údajů o smlouvách vycházejících z projektu Interreg, publikovaných na stránkách Mezinárodní odborové konfederace (ITUC).

ZÁVĚRY SEMINÁŘE

„Kolektivní vyjednávání – Přeshraniční spolupráce“

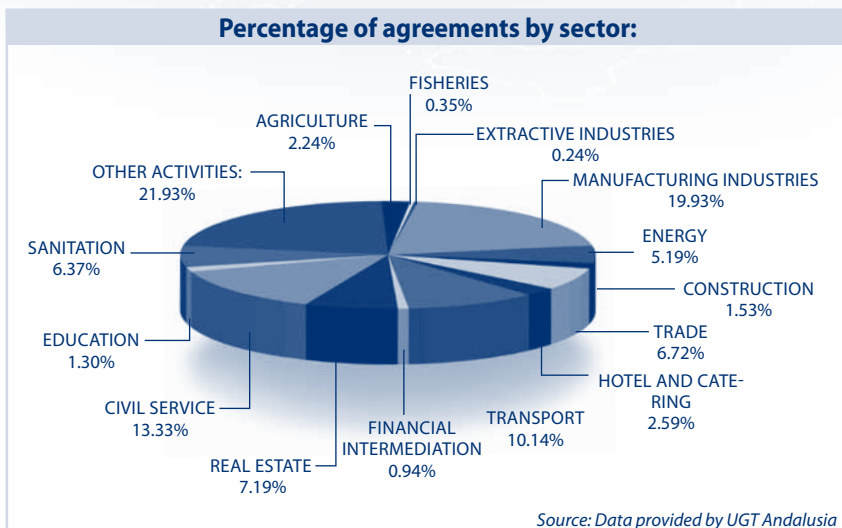
MEROR ANDALUSIE – ALGARVE

Verbania, le 30 janvier 2009

A. Přehled situace v průmyslu a v klíčových sektorech

V Andalusii:

Sektor s největším počtem smluv, pokud jde o kolektivní vyjednávání v Andalusii, je továrenský průmysl (19,93%), následují jej veřejné úřady (13,33%). Nicméně většina kolektivních smluv se týká ostatních aktivit (21,93%).

V Algarve :

Sektory:

1. Cestovní ruch;
2. Stavební inženýrství;
3. Velkoobchod, maloobchod;
4. Zpracovatelský průmysl;
5. Zemědělsko potravinářský průmysl, akvakultura, biotechnologie.

Příhraniční podniky, subdodávky v pohraničních oblastech.

Žádné údaje.

B. Vytvoření sítě stávajícího vyjednávání

Rámec kolektivního vyjednávání v Andalusii a v Algrav se liší: v Andalusii se aplikuje na 850 kolektivních smluv, z toho 150 je sektorových a odpovídá to 90% krytí. Většina z nich se vyjednává na národní nebo sektorové úrovni nebo na úrovni velkých podniků. Začínají se rozvíjet i smlouvy uzavřené na úrovni Nezávislého Společenství Andalusie, zatím jsou však jen v menšině. V Algrave je kolektivní vyjednávání charakterizováno centralizací a to je původcem řady obtíží. V současné době zaměstnavatelé odmítají uzavírat jakékoli dohody.

Proto je třeba v obou zemích podporovat vyjednávání na úrovni regionální. Kromě toho je třeba zapsat kolektivní vyjednávání do společného evropského rámce. Řada evropských směrnic není při kolektivním vyjednávání brána v potaz, což komplikuje vyjednávání mezi dvěma zeměmi, které mají tak odlišné struktury. Je třeba zanalyzovat možnosti vytvoření společných platforem v rámci smluv ve snaze o lepší harmonizaci a s cílem stanovit, do jaké míry je možné vytvořit společné vyjednávací výbory.

C. Současná situace v mutacích (delokalizacích) a restrukturalizacích

Nemáme žádné údaje k delokalizacím v Andalusii.

Rada Andalusie, UGT-A, CCOO-A a Konfederace podnikatelů z Andalusie sice podepsali v lednu 2005 VI. Ujednání o sociální dohodě a zároveň i vytvořili pracovní skupinu, jejímž posláním je analyzovat delokalizace a zkoumat přijatá opatření, bohužel však nepublikovali žádné pertinentní údaje.

Jinak žádné údaje k delokalizacím v Algrave nemáme

D. Činnosti MERORů v souvislosti s následujícími aspekty:

– Činnosti spojené se sociálním dialogem a kolektivním vyjednáváním

BMEROR sice neuspořádala žádný seminář konkrétně o těchto otázkách, s výjimkou semináře v Huelva, který se konal dne 16. ledna 2009 a nesl název „Kolektivní vyjednávání – přeshraniční spolupráce“, přesto bylo téma sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání na programu většiny setkání a shromáždění organizovaných v rámci odborové a politické činnosti každé centrály.

V této souvislosti je třeba zmínit referáty, které během těchto setkání zazněly a věnovaly se situaci v kolektivním vyjednávání v Andalusii a v Algrave, umožnily tak odborům, aby si vyměnily vzájemné zkušenosti a navrhly řešení položeným problémům.

– Rámec, struktura sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání

MEROR vzhledem k povaze projektů přeshraniční odborové spolupráce a vzhledem k vnitřnímu uspořádání jednotlivých centrál zaměřila svou činnost téměř na všechny hospodářské a sociální sektory prostřednictvím setkání a shromáždění.

Akce podnikané naší MEROR se odehrály v rámci programů přeshraniční odborové spolupráce mezi oběma regiony. Pravidelná setkání a shromáždění otevřela prostor analýze a úvahám nad sociální, hospodářskou a pracovní situací v obou regionech a dala příležitost k plodným výměnám zkušeností s cílem přinést řešení v oblasti zaměstnání, profesního vzdělávání a odborné kvalifikace, v oblasti kvality života a sociálních práv.

Současně šlo také o to, dát příhraničním pracujícím možnost zhodnotit situaci v oblasti zaměstnání, profesního vzdělávání a odborné kvalifikace a v oblasti kvality života a sociálních práv s cílem zlepšit možnosti jejich začlenění do socioekonomického prostoru Andalusie-Algrave.

MEROR se kromě toho zúčastnila aktivit pořádaných jinými národními nebo evropskými MERORY a v rámci svých možností odpověděla na výzvy Evropské odborové konfederace.

Ještě je třeba zmínit nástroj specifický pro MEROR Andalusie – Algrave, který umožnil uspořádat řadu setkání, jichž se zúčastnili zástupci všech členských organizací Mezuregionální odborové rady a dále i zástupci politických institucí obou regionů, zástupci zaměstnavatelů, univerzit a další ekonomičtí a sociální aktéři. V roce 2007 bylo rozhodnuto, že se tato výroční shromáždění budou

konat dvakrát ročně. Během nich jsou jmenováni členové předsednictví MERORu na základě rotačního systému, přijatého konsensem všech čtyř odborů. Jedna z organizací vždy předsedá a ostatní hrají roli více-předsednictví. MEROR má kromě toho své vlastní předpisy a statuty a výkonný výbor, který sdružuje generální tajemníky jednotlivých odborů na regionální úrovni a čtyři členy každé z organizací. XIII. shromáždění se uskuteční ve dnech 25. a 26. června 2009 v portugalské lokalitě Villamoura.

PROJEKT MEROR – Kolektivní vyjednávání –
přeshraniční spolupráce
ZÁVĚRY SEMINÁŘE
MEZIREGIONÁLNÍ ODBOROVÁ RADA
TESSIN LOMBARDIE PIEMONTE

Verbania, dne 30. ledna 2009

Dne 30. ledna 2009 ve Verbanii proběhl seminář Mezuregionální odborové rady Tessin Lombardie Piemont, pořádaný v rámci projektu EOK – pilotní výbor meziregionálních odborových rad věnovaný kolektivnímu vyjednávání a přeshraniční spolupráci.

Dokumentace vytvořená následně po té, co proběhly práce semináře, obsahuje veškeré výstupy a referáty, včetně power pointových prezentací.

Kartografie trhu práce v regionu Varese, Côme, Verbano Cusio Ossola a Tessin

Pro tuto oblast je charakteristická velká poptávka po práci v malých a středních podnicích, italské provincie a Tessinský kanton jsou si v tomto ohledu velmi podobní. V devadesátých letech a až do roku 2000 trh práce procházel procesem poznamenaným terciarizací s jasným posunem k sektoru služeb. Jistě ještě zůstávají provincie, kde je průmyslový sektor stále přítomen (jako například v provinciích Varese a Côme, kde představuje přibližně 45% aktivit), dynamika je ale zjevná a mnohem markantnější v Tessinském kantonu – směřujeme k novému rozložení od výrobního sektoru k sektoru služeb.

Dalším společným prvkem je přechod k větší flexibilitě pracovních sil a poptávky práce. Každým rokem se zaznamená 20.000 nově zaměstnaných lidí, kteří rotují na 750.000 pracovních místech (silná variabilita). Větší flexibilita má však v důsledku odlišných národních legislativ různé rysy. Dočasná práce představuje velmi podstatnou část. V oblasti Tessinu tento fenomén významně vzrostl: z 2500 jednotek práce za rok jsme se dostali na více než 5000 po té, co vstoupily v platnost bilaterální dohody.

Pokud jde o situaci v Itálii, je nejmarkantnějším fenoménem rozvoj tzv. paranezávislé práce (parasubordinato), kdy se jedná o atypický druh práce, dále se rozvinuly nezávislé mikro podniky. Dalším nápadným aspektem je značný počet smluv na dobu určitou (v provincii VCO představují podle posledních statistik 19%).

Dalším aspektem, který je třeba mít na paměti, je odlišná strukturovanost výrobního aparátu, který je v porovnání s Itálií v Tessinském kantonu průměrně spíše větší. V Tessinu najdeme na 150 podniků zaměstnávajících přes 100 pracujících (celkem jich je na sledovaných územích 550). Tessin se tudíž neskládá pouze z malých podniků, ale čítá i střední a velké.

Ve stručnosti lze shrnout následující:

- region je podroben procesům terciarizace, ale stále zde zůstává silné průmyslové poslání v kontextu značné diversifikace výroby a služeb;
- struktura poptávky práce je příznačná místními specializacemi; ze strukturálních důvodů (mzdových a smluvních) přitahuje Tessin kvalifikovanou pracovní sílu, zatímco v Itálii je situace poznamenána silnou destrukturalizační zaměstnaností;
- krize vypukla v nejsilnější fázi oživení poptávky, která šla ruku v ruce s rostoucí flexibilitou trhů; první náznaky hroucení poptávky se objevily během měsíců října a listopadu 2008 (padá vytváření nových podniků, výrazný nárůst částečné mimořádné nezaměstnanosti, obecné zkracování pracovní doby, atp.).

Nabídka práce je poznamenána velmi silnou geografickou mobilitou. Každý den více než 50% obyvatel opouští své obce a dojíždí do práce, což způsobuje vážné problémy na komunikacích, silnicích, dálnicích apod. – pracovní mobilita je jedním z rysů regionu Insubrie. Tessinský kanton se odlišuje velmi terciarizovanou nabídkou (na 148.000 pracujících v kantonu připadá 120.000 pracujících ve službách) a v průměru kvalifikovanější pracovní silou než je v italských provinciích.

Můžeme potvrdit, že v Tessinském kantonu existuje dvojí trh zaměstnanosti. Továrny a stavby jsou strukturálně odkázány na práci cizinců, i když je pravda, že přítomnost cizí pracovní síly (přeshraniční) sílí všude a ve všech sektorech (roste počet přeshraničních pracovníků a ubývá počtu pracujících s trvalým pobytem).

Nabídka práce v Itálii, přesněji v italských provinciích Verbania, Varèse a Côme, je stále silně poznamenána tradičním továrenským posláním.

Můžeme odlišit tři hlavní rysy:

- imigrace všude představuje podstatný zdroj ;
- disponibilní pracovní síla je značně mobilní na celém území;
- nabídka a poptávka práce se z určitých aspektů v Tessinském kantonu a italských provinciích jeví jako doplňující se, v posledních letech však vzrostly svoboda pohybu a konkurence, především v oblastech střední a vyšší kvalifikace.

Nevyvážené body se projevují především ve statistikách nezaměstnanosti. Nižší nezaměstnanost nabízí dobrou rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou. Ve střednědobé a dlouhodobé perspektivě mají míry nezaměstnanosti v podregionech tendenci se přibližovat ke společným hodnotám, situace se zlepšuje v italských provinciích a zhoršuje se v Tessinském kantonu.

Obtíže s jakými podniky shánějí kvalifikovanou pracovní sílu, je další aspekt, který je třeba vzít na vědomí.

Pokud jde o faktory rovnováhy, můžeme situaci shrnout následovně:

- setkání nabídky a poptávky je zaručeno trhem práce, který je zatím stále řízen neformálními a vzájemně se doplňujícími vztahy;
- přítomnost cizinců je určující všude: imigranti zastávají namáhavější místa, hůře placená, překérnější, atd.;
- vysoká geografická mobilita pracujících s trvalým pobytem a volný pohyb pracujících umožňují flexibilní a optimální rozložení zdrojů, začíná se objevovat i určitá konkurence mezi územími, pokud jde o hledání kvalifikované pracovní síly;
- silná flexibilita pracovních podmínek, která se realizovala v Tessinském kantonu a v Lombardii odlišně, umožňuje rychle reagovat na poptávku, ale nese sebou i sociální endemické riziko.

Bilaterální dohody mezi Švýcarskem a Evropskou unií doprovázely hospodářské oživení ve Švýcarsku a v Tessinském kantonu. Zpozorovali jsme, že dochází k nahrazování tessinských pracujících přeshraničními pracovníky. Paralelně s navyšováním přeshraničního zaměstnávání je třeba vypíchnout dva vznikající jevy:

- detašování zaměstnanci (41%) a nezávislí (13%) v řemeslných a průmyslových sektorech;
- zaměstnávání cestou agentur (přibližně 15% nabídky).

Nejvýraznějším rysem probíhajících změn je terciarizace přeshraniční práce s příchodem nových kategorií „dojíždějících“, kteří nacházejí profesní uplatnění

v sektorech, které byly až doposud chráněné. Konkurence nejvíce penalizuje v rovině mezd nejkvalifikovanější cizince s trvalým pobytem (ostatně se jedná o jediné penalizované se středním a vyšším vzděláním, protože jsou nyní nahrazováni přeshraničními pracovníky).

Shrnutí:

- přeshraniční práce se týká stále vyššího počtu oblastí a profesních sektorů a vychází z velmi heterogenních kategorií pracujících. Pro tessinské hospodářství se přeshraniční práce stále více jeví jako rozhodující zdroj;
- bilaterální dohody nebyly příčinou zvýšení počtu přeshraničních pracujících, stejně tak jako neměly rozhodující dopad na přítomnost cizinců, na nezaměstnanost nebo na mzdy; byly doprovázejícím faktorem, který podpořil určité nové rozložení nabídky práce;
- přeshraniční práce je fenomén založený na komplexním souboru zájmů a důvodů k výměnám.

Jak se bude vyvíjet poptávka práce po krizi? Podle všech pravděpodobností je třeba očekávat nový posun poptávky ke kvalifikovanějším profilům a pracovním místům, což opět na úrovni regionu vyvolává problém s uzpůsobením úrovní kvalifikace aktivní populace, zejména na italské straně. Tento aspekt by se měl dotknout více italské strany než Tessinského kantonu.

Pokud jde o vyjednávání, již určitý čas existují v interregionu, který tvoří Tessinský kanton a italské provincie Varese, Verbania a Côme (Itálie), zajímavé zkušenosti vycházející přímo nebo nepřímo z činnosti Mezuregionální odborové rady.

PROVINČNÍ OBSERVATOŘ PŘESHHRANIČNÍ PRÁCE V COME

Observatoř byla vytvořena v roce 2005. Je výsledkem série projektů financovaných provincií a Obchodní komorou provincie Come a dále vychází z projektu INTERREG II z roku 2001 na podporu přeshraničních pracujících, kteří založili odborová informační střediska.

Člani observatorija so: provinca Como, Trgovinska zbornica, institucije (INPS, ASL, INAIL,) kakor tudi 3 sindikalne organizacije, ki so začele projekt, in območna združenja delodajalcev. Ta OBSERVATORIJ je bil ustanovljen s ciljem analizirati, preučiti in izvajati ustrezne dejavnosti za utemeljeno in razumno obravnavo

možne problematike in vseh vidikov trga obmejnega dela s poudarkom na posebnostih neodvisnega dela v Švici (napoteni delavci, obrtna podjetja ...). Slednji vidik je bil v zadnjem času predmet posebne pozornosti delodajalskih organizacij. Ob tej priložnosti naj omenimo ustanovitev Italijansko-švicarskega sveta za delo v okviru Trgovinske zbornice province Como, ki je namenjen izključno tej tematiki.

Observatorij ima dve bistvena cilja:

- ustanoviti bazo s popolnimi in stalno posodobljenimi podatki, dostopno vsem akterjem, zasebnim ali javnim, ki jih tematika zadeva, ki se po potrebi polnijo z bazami podatkov, ki jih posredujejo udeleženci;
- ustvariti priložnosti za medsebojno spoznavanje in analizo perspektiv, potreb možnosti, neposredno povezanih z medregijskim upravljanjem province Como in kantona Ticino.

Bolj konkretno je observatorij namenjen:

- spodbujanju kroženja informacij o reformah, ki zadevajo trg dela in posebej čezmejno delo, oblike pogodb in sporazumov ter trenutno ponudbo na področju izobraževanja v regiji;
- boljšem poznavanju vsebine bilateralnih pogodb in možnosti, ki jih imajo na voljo zaposleni;
- vzpostavitvi sinergije sodelovanja preko organa *'Tavolo Permanente per gli Accordi Bilaterali Italia – Svizzera'*¹, ustanovljenega znotraj Trgovinske zbornice province Como, za vse vidike samostojne zaposlitve;
- nadzoru in sistematičnim meritvam trga čezmejnega dela v provinci Como s študijami in analizami z možnim sodelovanjem organov in/ali regionalnih, državnih, švicarskih ali evropskih ustanov.

Izkušnja s CSIR Ticino Lombardie Piémont je prav tako spodbudila zanimive sinergije, predvsem z drugimi akterji, med katerimi so zlasti Lombardijska regija, in še posebej pisarna EURES – Lombardijska regija in Regionalna agencija za izobraževanje, zaposlovanje in delo². Te sinergije so se razvile v okviru projekta *"Rafforzare la collaborazione tra Italia e Svizzera"*³, to je projekt, ki ga je odobrila Evropska komisija in je sofinanciran v okviru nacionalnega akcijskega načrta 2007-2008 Eures.

1 Op. prev.: Stalni odbor za spremljanje dvostranskih sporazumov med Švico in Italijo.

2 Regionalna agencija za usposabljanje, izobraževanje in delo.

3 Op. prev.: Okrepiti sodelovanje med Italijo in Švico.

Projekt se je izvajal v okviru treh seminarjev, ki so bili posvečeni naslednjim temam:

- Lombardija, Ticino in Grisoni: vzpostavitev integriranega turističnega sistema – možnosti medregionalnega dela;
- vajeništvo in zaposlovanje: priznavanje univerzitetnih nazivov med Italijo in Švico;
- medregionalni trg dela v regijah Lombardija, Ticino in Grisoni: vloga socialnih subjektov – predstavitev statističnih podatkov in proučevanih tokov, ki se nanašajo na mobilnost delavcev med Italijo in Švico.

Zadnjega seminarja se je udeležil Observatorij province Como, ki je ob tej priložnosti predstavil prvo poročilo študije o fenomenu današnjega čezmejnega dela in zabeležene tendence (obravnavane regije: Ticino, Lombardija in Piemont).

Po začetku veljavnosti dvostranskih sporazumov CH – EU je Gospodarska zbornica province Como ustanovila STALNI STROKOVNI ODBOR⁶, namenjen posredovanju čezmejnih storitev za podporo italijanskih in švicarskih podjetij pri praktičnem izvajanju sporazumov.

Odbor je bil ustanovljen novembra 2005 z udeležbo in sodelovanjem panožnih združenj, ustanov in sindikatov.

Aktivnost odbora je razvidna iz objav na spletni strani Gospodarske zbornice Comov dveh Vade Mecumih: enem za italijanska podjetja, ki želijo poslovati v Švici, in drugem za švicarska podjetja, ki želijo delati v Italiji.

Te publikacije so zapolnile birokratske in upravne vrzeli in so dejansko vir dragocenih informacij o postopkih in pravilih, ki jih morajo upoštevati vsi, ki želijo delati v teh dveh državah.

Odbor je nato sklenil sestaviti tri delovne skupine za naslednja področja:

- Analiza minimalne plače, ki velja za delavce, napotene v Švico;
- vzajemno priznavanje izobrazbe in poklicnih kvalifikacij;
- Javna naročila v Italiji.

Skupine, ki se ukvarjajo s primerjavo plač in priznavanjem izobrazbe, so imele koristi od sodelovanja s sindikati (ki sodelujejo v CSIR Ticino, Lombardija, Piemont). Odlični rezultati so bili doseženi v zvezi z zaščito napotenih delavcev, zlasti pri preprečevanju dampinga plač itd.

Za izboljšanje teh rezultatov, je bilo odločeno, da odbor razširi svoje dejavnosti onkraj območja pokrajine.

Zato je bila dana pobuda za ustanovitev medregijskega strokovnega odbora za usklajevanje odnosov s Švico. Ta odbor bo zagotovil povezavo med delom strokovnega odbora za Como in podobnimi pobudami v drugih pokrajinah.

Trije predstavniki naših CSIR bodo tudi člani medprovincialnega odbora.

CILJNE DEJAVNOSTI CSIR

Leta 2008 se je dejavnost našega CSIR osredotočila zlasti na vprašanje obdavčitve kapitala in rente, izplačane za obmejne delavce, ki ga italijanski pokojninski skladi izplačujejo iz dodatnega švicarskega sklada.

Leta 2009 je pred nami - še posebej v zadnjem času - vprašanje svetovne gospodarske krize, ki je imela velik vpliv tudi na našo regijo. Trenutno je v Ticinu okoli 250 podjetij ali institucij, ki so morala vzpostaviti načrte za zmanjšanje delovnega časa. Vendar pa te pobude niso uspele zajeziti velikega števila odpuščanj: v zadnjih dveh mesecih je več kot 2300 italijanskih obmejnih delavcev izgubilo delovna mesta. Spregovorili smo tudi na parlamentarni ravni v Italiji in zagovarjali zakon, ki ščiti te delavce. Tako jim je bilo odobreno posebno nadomestilo za primer brezposelnosti. To nadomestilo se financira s prispevki za boj proti brezposelnosti, ki jih švicarski delodajalci izplačujejo v italijanski sklad socialnega zavarovanja (INPS). Nekatere politične sile so poskušale preusmeriti ta sredstva v druge namene, brez prave zveze z blažitvijo socialne krize čezmejnih delavcev. CSI je uspel odbiti te napade in rezervirati vsa razpoložljiva sredstva za čezmejne delavce.

V prihodnjih mesecih načrtuje CSIR poglobitev nekaterih sklepov seminarja v Verbaniji (projekt CES o medregionalnih kolektivnih pogodbah); bolj se bo osredotočil na medregionalno primerjavo ravni zagotavljanja pravic in pogodbenih instrumentov, ki jih imajo na voljo delavci, zaposleni prek agencij za začasno delo (v Italiji poznanih kot: «somministrazione di agenzie di lavoro»). Primerjava, zakonska ureditev in usklajevanje švicarskih in italijanskih pogodb o delu bo končno omogočila boljše delovne pogoje in večjo zaščito te posebne kategorije delavcev; osnovni cilj pa je v Lombardiji in Ticinu vzpostaviti učinkovit sistem medregionalne prožne varnosti.

CSIR- reka Elba-Nisa (Nemčija / Poljska / Češka
republika)

CSIR Viadrina (Berlin-Brandenburg / Lebus)

CSIR Pomorjansko (Nemčija / Poljska)

KONČNO POROČILO

o projektu «CSIR - kolektivne pogodbe - čezmejno sodelovanje» 12. maja 2009 v Bruslju

P

Poročilo se nanaša na seminar v skupni organizaciji treh CSIR v Bautzenu (Nemčija) 9. in 10. marca 2009

1. Umestitev v okvir

- CSIR Elba-Nisa se nanaša na ozemlje dežele Saška (Nemčija), regijo Spodnja Šlezija (na Poljskem) in regijo Severna Bohemia (Češka).
- CSIR Viadrina se nanaša na ozemlje Berlin Brandenburg (Nemčija) in Lebus (Poljska).
- CSIR Pomorjansko se nanaša na ozemlje Mecklenburg-Zahodno Pomorjansko (Nemčija) in Zahodno Pomorjansko (Poljska).

1 a) Stanje v ključnih industrijskih sektorjih:

Vse regije nosijo posledice prehoda iz centralnega gospodarstva v evropsko socialno tržno gospodarstvo in so še vedno sredi procesa celovitega preoblikovanja / privatizacije ključnih industrijskih panog. V deželah nekdanje Vzhodne Nemčije se pogosto govori o «podaljških podjetij», saj so novi obrati zgolj podružnice zahodnonemških ali mednarodnih korporacij. Postopek usklajevanja tarifne politike v kolektivnih pogodbah za nekdanjo Vzhodno Nemčijo je bil načeloma dogovorjen na ravni 100% plač v Zahodni Nemčiji. Toda v praksi dosega dohodek na vzhodu 70% plač glede na 100% plače na zahodu.

- Primer rudarske industrije v severni Češki:
Stara struktura kombinata s 16.000 zaposlenimi je razdrobljena na sedanjih šestnajst podjetij s skupno 3.500 zaposlenimi.
- Primer ladjedelnic Ščečin in Gedingen:
Zaradi svetovne gospodarske krize in naložbenih obveznosti, ki jih nalaga EU, grozi obema ladjedelnicama s skupno 9500 zaposlenimi zaprtje; v zvezi s tem glej tudi mnenja udeležencev seminarja za CSIR na nemško-češko-poljski meji 9. in 10. marca 2009.

Po tem korenitem preoblikovanju je vsem tem regijam skupna velika izguba delovnih mest, zaradi česar lahko uradna stopnja brezposelnosti naraste tudi do 20%.

1 b) Čezmejna podjetja:

Čezmejna podjetja so v pravnem smislu izjema, ker se v javnem sektorju zahteva sklenitev mednarodne pogodbe, kot je to v primeru družbe Sächsische Binnenhafen GmbH z rečnimi pristanišči Decin in Lovosice (obe v Češki republiki). Na področju CSI niso poznane evropske družbe (SE). Kot posebnost lahko omenimo predvsem evropsko univerzo Viadrina v Frankfurtu na Odri kot univerzitetno fundacijo v deželi Brandenburg. Sodelovanje med Nemčijo in Poljsko v okviru višje šole ima poseben cilj, vsekakor pa pri tem ne gre za sodelovanje Poljske na ravni države.

V osnovi določajo strukturo industrije in storitvenega sektorja korporacije iz Zahodne Nemčije in mednarodne grupacije, zastopane preko podružnic, predvsem na področju bančništva, trgovine na drobno, avtomobilske, strojne in drugih industrij. Podizvajalski posli, sklenjeni z lokalnimi podjetji, so znani predvsem na področju prometa in logistike.

2. Umestitev v omrežje / sklepanje kolektivnih pogodb

- Sektorske kolektivne pogodbe, sklenjene na nacionalni ravni, so zelo redke. Na splošno so na nacionalni ravni sklenjene okvirne kolektivne pogodbe za regije, in sicer po panogah (na primer na Saškem - kolektivne pogodbe o plači in pogodbe z zagotovljenim zaposlovanjem).
- Na ravni podjetja so kolektivne pogodbe vedno pogostejše, saj je v vseh panogah slabo razvit sistem združenj delodajalcev. Tako je v vzhodni Nemčiji zabeležena 30-odstotna udeležba socialnih partnerjev v združenjih delodajalcev in s tem v globalnih kolektivnih pogodbah.

- Privatizacija in prestrukturiranje spreminjajo stara delovna razmerja brez ustrezne zakonske regulative v panogah ali podjetjih.
- Kolektivne pogodbe na ravni podjetja so sklenjene predvsem za velika kmetijska gospodarstva in ključne industrijske panoge kot so ladjedelništvo, metalurška industrija, elektronika, strojništvo, rudarstvo, kemična industrija itd., pa tudi v institucijah privatiziranega sistema socialnega skrbstva in zdravstvenega varstva.
- Regionalni sporazumi, na primer za Mecklenburg-zahodno Pomorjansko, Berlin, Brandenburg in Saško, so sklenjeni v vseh panogah v Nemčiji, ob pogoju, da združenja delodajalcev delujejo kot socialni partnerji. Na Poljskem in Češkem je to dejstvo bolj kot ne izjema.
- Pogajanja za sklenitev medsektorskih kolektivnih pogodb v praksi niso poznana, ker tovrstna pogajanja vodi ustrezni sektorski sindikat.

3. Preselitev in prestrukturiranje

Obsežen proces preoblikovanja državnega centraliziranega gospodarstva v socialno tržno gospodarstvo v okviru privatizacije je v vseh sektorjih povzročil močno prestrukturiranje in selitev proizvodnje. Tudi v prestrukturiranih podjetjih proces konsolidacije pogosto povzroči selitev proizvodnje in zapiranje obratov, kar je še vedno praksa v številnih sektorjih.

4. Dejavnosti CSIR

a) po temah:

V vseh CSIR potekajo zelo obsežne dejavnosti na področju delovnih razmerij, kolektivnih pogodb in pravne podlage v treh sodelujočih državah.

Primer: kolektivne pogodbe (priprava, izvajanje, arbitražni postopki, boj za socialne pravice in ustrezne pravne podlage).

Primer: Vzpostavitev in delovanje sindikatov, pravice in načini udeležbe na ravni kmetijskih gospodarstev, podjetij in skupin.

b) v okviru omrežja:

- mreža tekstilne industrije s sektorskimi sindikati v vsaki od teh treh držav
- metalurška omrežja z IG Metall, Solidarnost in OPZZ v vsakem od treh CSIR, z lastno spletno stranjo, vključno z izobraževanjem pospeševalcev
- omrežje zdravstvenega varstva

Sindikát ver.di Saška, zdravstveni sindikát Češke republiky, Solidarnost Jelenia Gora in Spodnja Šlezija, sindikát vida/AT, CSIR Elba in Nisa ter DGB Saška.

- prometno omrežje

Prednost imajo cestni prevoz blaga, spletna stran in baze podatkov o tarifnih in delovnih pogojih z nacionalnimi sektorskimi sindikati in Evropskim združenjem delavcev v prometu (ETF). Razvoj in izpopolnitev omrežja «Baltsko omrežje sindikata delavcev v prometu» z dodatnim sodelovanjem baltskih držav, Velike Britanije in Švedske.

c) Sektorske dejavnosti

- Skupno sodelovanje na demonstracijah s tarifnimi in sindikalnimi zahtevami (Praga, Varšava, Berlin, Rostock)
- Srečanje na kmetijskih gospodarstvih v smislu posvetovanj «na kraju samem»
- Organizacija odborov in skupnih sestankov (usmerjevalni odbori, komisije, skupine ljudi, itd.)
- V posameznih primerih, čezmejna pomoč z določanjem cen v trgovini na drobno «Plus» iz Mosta (Češka republika).

d) socialni dialog in kolektivne pogodbe

Krepitev socialnega dialoga se na vseh ravneh spodbuja kot nujen pogoj za razvoj kolektivnih pogodb, torej za upoštevanje delovnega prava in plačnih pogojev v socialno pristožnost in pogajalsko sposobnost ter v sindikalno strukturo in članstvo.

Socialni dialog, vključno s tarifnim sporom in socialnim bojem, je koristno orodje za uravnoteženje interesov na vseh ravneh.

Okrepljena spodbuda in poenostavljeni postopki oddaje vlog za javna sredstva morata ta razvoj podpirati.

5. Sklepi projekta

- Razvoj kolektivnih pogodb je možen z večjo preglednostjo pogajanj in njihovim izvajanjem, na primer z vzpostavitvijo omrežja baz podatkov o kolektivnih pogodbah in prevodom poročil s pogajanj.
- Krepitev socialnega dialoga kot potreben pogoj za krepitev vloge sindikatov in delodajalcev, ki s plačno politiko načrtujejo delovna razmerja.
- Vizija evropskih kolektivnih pogodb je najbolj uresničljiva v evropski del-

niški družbi (SE), vsaj kar zadeva okvirne pogodbe. Spodbujanje in vzpostavljanje evropskih delavskih svetov v tem smislu zagotavljata najboljše razmere.

- Vlogo CSIR pri posredovanju strokovnega znanja, osebne stike in medsebojno poučevanje je mogoče izboljšati z večjo promocijo in lažanjem postopkov za pridobivanje državne pomoči v obmejnih regijah. V ta namen je treba zagotoviti aktivno vlogo in stalno delo CSIR, na primer preko agencij, ki naj prevzamejo glavno vlogo.

PROJEKT: “KOLEKTIVNÍ VYJEDNÁVÁNÍ – PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE”

Zápis Ze Semináře Mezuregionální Odborové Rady

FRIULI-JULSKÉ BENÁTSKO/BENÁTSKO/ JIHOZÁPADNÍ CHORVATSKO CGIL, CISL, UIL, SSSH,

KTERÝ SE KONAL V UMAGU (CHORVATSKO)

DNE 10. PROSINCE 2008

P

rogram semináře byl rozdělen do dvou oddělených částí:

1. první část byla věnována komparativní práci, kterou MEROR odvedla během třech posledních let (2006, 2007 a 2008) v oblasti kolektivního vyjednávání v Itálii a v Chorvatsku a na téma úlohy, jakou hrají odborové organizace v procesech internacionalizace a delokalizace italských podniků v Chorvatsku;
2. druhá část se věnovala otázce regularizace chorvatských přeshraničních pracovníků v Itálii; jednalo se o regularizaci, která je v současnosti nerealizovatelná vzhledem k absenci bilaterální smlouvy mezi vládami Itálie a Chorvatska, tak jak je to zakotveno v italské legislativě o imigraci. Dále jsme se věnovali srovnání situace v Itálii a Švýcarsku a rámci, kterým se přeshraniční práce mezi těmito dvěma státy řídí, abychom zjistili, zda by se italská a chorvatská vláda mohly z této zkušenosti inspirovat. Švýcarsko je totiž také zemí, která není členem Evropské unie a jehož situace je, v jistých ohledech, srovnatelná se situací Chorvatska.

1. Srovnání situace v oblasti kolektivního vyjednávání

MEROR v roce 2006 zahájila svou komparativní studii mechanismů kolektivního vyjednávání a smluv v Itálii a v Chorvatsku, přičemž se zpočátku zaměřila na ty sektory činností, které v Chorvatsku nejvíce přitahovaly italské investice, ať už přímé nebo nepřímé.

Byly analyzovány následující sektory:

- úvěry (2006);
- textilní a oděvní průmysl (2006),
- obchod (2007)
- strojírenské konstrukce (2008).

Studie ukázala, jak se situace v jednotlivých sektorech citelně liší. Některé zkoumané sektory totiž v Chorvatsku mají národní kolektivní pracovní smlouvu, ale pro jiné tento nástroj neexistuje, jedinou referencí je pouze podniková kolektivní smlouva.

V Itálii existuje dohoda mezi odborovými organizacemi a zaměstnavatelskými asociacemi uzavřená v roce 1993 (brzy jí nahradí nové zpracování, které vstoupí v platnost v roce 2009). Tato dohoda určuje, které záležitosti mají být určovány národními kolektivními pracovními smlouvami a ty, které naopak budou určovány kolektivními smlouvami na úrovni podniků nebo na úrovni území. V Chorvatsku však obdobná dohoda neexistuje a to z různých důvodů. Jedním z nich je, že v této zemi se zaměstnavatelé ne vždy sdružují v asociacích a chorvatské odborové organizace pak vždy nemají partnera, se kterým by mohly na sektorové úrovni jednat. Proto je často jedinou možnou úrovní vyjednávání v Chorvatsku úroveň podniku.

Analýza ukázala, že systém národních kolektivních pracovních smluv v Chorvatsku (ve zkoumaných sektorech) existuje v:

- obchodě
- strojírenských konstrukcích,

ale v sektorech:

- úvěrů,
- textilního a oděvního průmyslu,
- jsou předpisy práv a povinností mezi zaměstnanci a zaměstnavateli pouze záležitostí kolektivních smluv vyjednaných na úrovni podniků.

V Itálii je naproti tomu systém kolektivních národních pracovních smluv aplikován ve všech hospodářských sektorech, územní nebo podnikové smlouvy (které se také nazývají kolektivními smlouvami druhého řádu) však existují buď jen ve velkých podnicích, když se jedná o smlouvy podnikové (tj. zhruba 30% z celkového počtu) nebo pouze v některých odvětvích činností pokud jde o smlouvy územní (jako například v řemeslné výrobě nebo ve stavebnictví).

Práce v semináři dále ukázaly, že některé z italských podniků, které zřídily své pobočky v Chorvatsku a delokalizovaly sem část výroby, nejsou připraveny:

- zaručit v chorvatských závodech stejná smluvní práva, která jsou zaručena jejich zaměstnancům v závodech v Itálii;
- se posadit ke stolu a uzavřít obdobné kolektivní smlouvy jako ty, které obvykle uzavírají v závodech na italském území, kategoricky odmítají žádosti, které jim v tomto smyslu posílají odvětvové odborové organizace.

MEROR v důsledku této kritické situace založila pro rok 2009 společné (italsko-chorvatské) odvětvové smluvní delegace s cílem:

- posílit úlohu odborů v chorvatských závodech;
- vyvinout na italské zaměstnavatele přesvědčivější tlak a dovést je k přijetí vyjednávání o podnikových kolektivních smlouvách;
- vyjednat v chorvatských závodech stejná práva, jako ta která jsou zaručena italským pracujícím.

2. Regularizace přeshraniční práce Chorvatů v Itálii

Italská imigrační legislativa říká, že: *„vstup a pobyt přeshraničních pracujících, příslušníků třetích zemí, se řídí zvláštními ustanoveními mezinárodních smluv platných v sousedících státech“*. Tento zákon se vztahuje i na chorvatské státní příslušníky, neboť Chorvatsko zatím není členem Evropské unie. Nicméně italská a chorvatská vláda nikdy dohodu tohoto typu nepodepsaly, a proto chorvatští přeshraniční pracovníci v Itálii (zejména v regionech Benátska a Friuli-Julské Benátsko):

- jsou buď nelegální pracovníci,
- nebo aby se legálně dostali k práci, jsou přinuceni vykázat v Itálii bydliště. Ovšem toto bydliště je fiktivní, ale je nezbytné k tomu, aby dostali povolení k pobytu a tím i pracovní povolení. Pak jsou však považováni za pracovníky, kteří sídlí v Itálii, a není jim tím pádem přiznán statut přeshraničních pracovníků.

Již v roce 2003 byla MEROR iniciátorem protokolu operační dohody mezi autonomním regionem Friuli – Julské Benátsko a Istrií, ten měl urychleně vést k podepsání řádné dohody mezi oběma vládami. Bohužel očekávané výsledky nepřinesl. Proto MEROR požádala předsedu MEROR Tessin/Lombardie/Piemont, aby vystoupil na semináři a ilustroval situaci přeshraniční práce mezi Švýcarskem a Itálií. Ve své prezentaci se Roberto Catteneo zdržel zejména u opatření, která Švýcarsko a Itálie v rámci podepsané bilaterální smlouvy přijaly pro reglementaci přístupu k dávkám sociálního zabezpečení a proto, aby nebyly pracovní příjmy dvakrát daně. Konkrétně v tomto bodě dohoda dává švýcarské

vládě pravomoc danit přeshraniční pracovníky, kteří pobírají mzdu; švýcarské úřady pak postoupí 30% z vybraných daní italským městským úřadům, kde tito přeshraniční pracovníci bydlí.

Rozhodlo se, že MEROR v roce 2009 vypracuje dokument s hypotézami možných řešení s cílem odstranit specifické překážky, které brání mobilitě chorvatských přeshraničních pracovníků, konkrétně se bude jednat o:

- výjimku z obecné zásady, která určuje povinnost vykazovat trvalé bydliště v Itálii, aby bylo možné zde legálně pracovat;
- možnost přeshraniční pracovníky vyjmout z ročních kvót, což by každý rok umožnilo příslušníkům třetích zemí vstoupit na italské území za účelem práce;
- vyloučení dvojího zdanění pracovních příjmů;
- přístup k dávkám sociálního zabezpečení bez diskriminace podle místa pobytu;
- záruku určitých práv vyplývajících z pracovního poměru, jako například možnost volby legislativy uplatňované v pracovní smlouvě nebo volby národní judikatury platné pro řešení pracovních sporů.

Tento dokument bude posláno předloženo italské a chorvatské vládě za účelem nové iniciace podepsání bilaterální dohody potřebné pro řízení tohoto fenoménu. Čekat na vstup Chorvatska do Evropské unie a přijmout, že do té doby budou Chorvati z pohraničí pracovat v Itálii buď nelegálně nebo budou skrývat svůj statut přeshraničních pracovníků, je nepřijatelná hypotéza. Jistě by vstup Chorvatska do Evropské unie umožnil řešit řadu otázek spojených s přeshraniční prací, ale lhůty pro přijetí Chorvatska do Evropské unie jsou zatím bohužel stále nejisté a mohly by být ještě velmi dlouhé. Pracující ale své právo na mobilitu a řádné pracovní podmínky musí mít již nyní.

PROJEKT MEROR

Kolektivní vyjednávání – Přeshraniční spolupráce

ZÁVĚRY SEMINÁŘE

MEROR GALICIE/SEVERNÍ PORTUGALSKO

Santiago de Compostela, le 23 janvier 2009

a) Sestavení „kartografie“:

V Euroregionu je celkem 3.029.800 aktivních lidí, z toho 60% pracuje v severní části (1.829.000) a zbývajících 40% (1.200.800) v Galicii.

Celkem je v Euroregionu 273.400 nezaměstnaných, což odpovídá míře nezaměstnanosti ve výši 8,3% aktivní populace (tato míra se řadí k průměrným hodnotám v EU).

V Galicii je 109.100 lidí bez práce, což odpovídá 8,3% výši nezaměstnanosti a v regionu na severu Portugalska je 164.300 nezaměstnaných, což představuje 8,2% míru nezaměstnanosti.

– situace v průmyslu a v klíčových sektorech

Sektory	Sever Portugalska	Galicie	Différence
Zemědělství a rybolov	12%	8%	+ 4
Průmysl	27%	18%	+ 9
Stavebnictví	11%	12%	- 1
Služby	50%	62%	- 12
Celkem	100%	100%	—

– přeshraniční podniky, sub-dodávky za hranice:

Abychom lépe poznali dopad jednotlivých odvětví, to znamená stupeň výrobní specializace euroregionu, je dobré zanalyzovat hrubou přidanou hodnotu počítanou

z tržních cen, generovanou všemi sedmnácti odvětvími činností. Údaje vycházejí z regionálních účtů Národního statistického úřadu a Galicijského statistického úřadu.

Severní Region	%	Galicie	%
lovární průmysl	22	Tovární průmysl	15
Služby pro podniky	14	Služby pro podniky	15
Obchod	13	Stavebnictví	14
Vzdělávání	9	Obchod	12
Veřejná správa	8	Industrie hôtelière	6
Stavebnictví	8	Vzdělávání	6
Ostatní činnosti	26	Ostatní činnosti	32

b) Vytvoření sítě existujícího vyjednávání:

V Galicii se kolektivní vyjednávání zakládá na statusu pracujících (z roku 1980), který prošel několika malými reformami.

Odbory jsou ve španělské Ústavě uznány ve člancích 7 a 21.8, jako subjekty podřízené ústavě a odborová svoboda se uznává jako základní právo, do kterého spadá i kolektivní vyjednávání.

Kolektivní vyjednávání je ve Španělsku strukturováno do sektorových kolektivních smluv, vládního a nezávislého charakteru, dále provinčních a podnikových.

V Portugalsku prodělává kolektivní smlouva významné změny, které jsou důsledkem změny současného *Código do Trabalho*.

Sociální dialog, do kterého spadá kolektivní vyjednávání, je v Portugalsku situován na úroveň podniku a sektoru.

Ve Španělsku mají kolektivní smlouvy obecnou platnost a týkají se všech pracujících žen i mužů na rozdíl od toho, co se s kolektivními smlouvami děje v Portugalsku.

– jak vypadá sektorové vyjednávání na národní úrovni?

Údaje za Španělsko v současné době nemají vliv na náš projekt.

– jak vypadá vyjednávání na úrovni podniku (kde? jaké sektory?)

K vyjednávání dochází v těch sektorech, kde je nejvyšší mobilita pracujících, to znamená v těch, kde od založení MERORu provádíme sektorovou činnost s cílem položit základy budoucího vyjednávání.

– jak vypadá vyjednávání na úrovni regionu / území?

V Galicii existuje 732 kolektivních smluv, více než 76% jsou podnikové smlouvy, které platí na úrovni provincie, 15,16% z nich jsou smlouvy sektorové platné na úrovni provincie a pouze 8,06% z nich se týká meziprovinčního prostoru / nezávislého společenství.

Z celkových 488.849 pracujících, kteří spadají pod tyto smlouvy, spadá většina (413.855) pod sektorové kolektivní smlouvy, i když právě tyto smlouvy jsou nejméně početné, a pouze 74.994 osob spadá pod naše smlouvy, to znamená pod podnikové smlouvy, kterých je celkem 607.

K tomuto součtu je třeba ještě přidat smlouvy registrované na úrovni státu a aplikované v Galicii, těch bylo na konci roku 2007 celkem 230, zaručující ochranu 29.789 aktivních osob, ve velké většině se jedná o sektorové kolektivní smlouvy.

Většina podnikových kolektivních smluv vzniká v podnicích s maximálním počtem 50 zaměstnanců (73,81%), zatím co sektorové kolektivní smlouvy se objevují především v podnicích s 1001 až 3000 zaměstnanců. Největší počet státních kolektivních smluv v našem společenství se soustředí na hospodářské činnosti ve službách (162 smluv) a v průmyslu (63 smluv).

– jak vypadá meziprofesionální vyjednávání?

Až do roku 2008 odbory CCOO, UGT a CEOE (zaměstnavatelé) podepsaly dohody o vyjednávání na úrovni státu, které chrání a / nebo zavádějí kritéria, kterými se má kolektivní vyjednávání v jednotlivých sektorech řídit.

V roce 2009 nesmlouvavost zaměstnavatelů neumožnila tento typ dohody obnovit.

Stav delokalizací / restrukturalizací

V příhraniční oblasti portugalské Severní Galicie je příliš těžké vyčíslit počet podniků, které se delokalizovaly, vzhledem k tomu že zde existují transnárodní podnikatelská centra jak v Galicii, tak na severu Portugalska a kapitálové účasti v těchto podnicích jsou pro každou stranu hranice zvlášť nevyčíslitelné.

Stav činností MERORu v následujících aspektech:

V rámci pracovního plánu MERORu v období od června 2008 do dubna 2009 jsme v obou zemích provedli analýzu pracovních podmínek v různých sektorech, jejímž cílem je položit základy budoucích společných prací.

Velká většina aktivit je vedena a zaštiťována sítí Eures transfrontiere.

– **tematické práce / činnosti**

Ve spolcích žen a mladých lidí byly uspořádány semináře na téma "la movilidad transfronteriza como una oportunidad" (*přeshraniční mobilita jako příležitost*).

Zúčastnilo se jich celkem 68 odborových zástupců ze 4 odborů, které jsou v MERORu zastoupeny.

– **sektorové práce / činnosti**

Došlo k sektorovým setkáním ze sektorů lodního průmyslu, stavebnictví, textilu a rybolovu.

Těchto setkání se celkem zúčastnilo 204 odborových zástupců ze 4 odborů, které jsou v MERORu zastoupeny.

– **aktivity spojené se sociálním dialogem / kolektivním vyjednáváním**

Závěrem uskutečněného semináře se vláda Xunty Galicie zavázala podporovat požadovaná setkání s delegací zaměstnavatelů Galicie a jejím protějškem ze severu Portugalska, za účelem vytvoření pracovních norem a za účelem vytvoření stabilního rámce dialogu, který by vyústil ve zpracování sektorových dohod.

ZÁVĚRY – DOTAZNÍK EOK - CÍLES¹

a) Sestavit „kartografi“:

- průmyslové situace a klíčových sektorů.
- přeshraničních podniků a příhraničních sub dodávek.

b) Vytvořit síť existujícího vyjednávání

- Situace sektorového vyjednávání na národní úrovni
- Situace vyjednávání na úrovni podniku a sektorů
- Situace regionálního a / nebo územního vyjednávání
- Situace meziprofesionálního vyjednávání.

c) Současná situace delokalizací / restrukturalizací.

d) Činnosti Mezuregionálních odborových rad (MERORŮ) pokud jde o následující aspekty:

- tematická práce / činnosti
- sektorová práce / činnosti
- aktivity spojené se sociálním dialogem / s kolektivním vyjednáváním
- oblast, ve které se rozvíjejí.

Číselný kód pro MERORY

1. MEROR Frioul-Vénétie-Julienne / Slovinsko (IT-SL)
2. MEROR Andalusie/Algarve (ŠP-P)
3. MEROR Lombardie/Tessin/Piemont (IT-Švýcarsko)
4. MEROR Viadrina a MEROR Poméranie (N a PL)
5. MEROR Labe-Nisa mezi Saskem (N), Dolním Slezskem (PL) a Severními Čechy (CZ)

¹ Resumé sestavené z příspěvků 7 MERORŮ během Závěrečného semináře v Bruselu a z odpovědí na dotazník EOK. Je třeba uvést, že ne všechny MERORY na dotazník odpovídaly.

6. MEROR Frioul-Vénétie-Julienne/Vénétie Tridentine/Chorvatsko (IT-Ch)
7. MEROR Galicie – Severní Portugalsko (Šp-P)
8. CSIR Galice – Portugal du Nord (ES-P)

a) Sestavit „kartografii“:

- průmyslové situace a klíčových sektorů.
- přeshraničních podniků a příhraničních sub dodávek.

Na tento bod se v anketách příliš neodpovídalo a při závěrečném semináři se o něm hovořilo jen málo.

Ve všech příspěvcích však bylo konstatováno, že 7 národních seminářů umožnilo zhodnotit práci odvedenou Mezuregionálními odborovými radami (MERORY) během uplynulých let. Během posledních let umožnilo vytvoření euroregionů a využití strukturálních fondů realizovat četné studie, které definují vlastnosti příhraničních zón. Můžeme říci, že odborové organizace dobře znají hospodářskou i sociální situaci na obou stranách hranice, stejně tak i perspektivy v zaměstnanosti a způsob, jakým může zaměstnanost ovlivnit mobilitu pracujících skrze jednotlivé regiony.

Všech 7 Mezuregionálních odborových rad, které se projektu zúčastnily, podtrhlo obrovskou rozmanitost evropských regionů a obtíže, na které odborové organizace narážejí, když chtějí hájit pracovní podmínky osob, které se přemísťují z jednoho regionu do jiného, aby našly práci.

Nejpatrnějším faktorem všech 7 vybraných MERORů je jejich odlišnost, ke které se ještě přidává odlišnost mezi zeměmi a jejich sousedy a to do té míry, že se lze domnívat, že tato odlišnost je faktorem determinujícím a že vysvětluje mobilitu pracujících.

Mimo to je pracovní trh Tessin charakterizován rostoucí poptávkou malých a středních podniků terciárního sektoru směrem do italských regionů a poptávkou po kvalifikované pracovní síle.

4-5.

MERORY složené z členů PL, ČR, SL, které jsou novými členy EU, zatím prožívají podstatné hospodářské změny plynoucí z přechodu z centralizovaného socialistického hospodářství na sociální tržní hospodářství. To vše má za následek postupné privatizace a silné restrukturalizace klíčových sektorů. Mimo jiné odbory konstatují, že to jsou velké mezinárodní skupiny, které v těchto zemích utvářejí průmyslové struktury a struktury služeb.

6.

MEROR, kterou tvoří Itálie a Chorvatsko představuje rozdíly mezi zeměmi, kde jedna zažila přechod ze socialismu ke kapitalismu, ke kterému se přidává fakt, že není členem Unie, což se odráží i v její ekonomice a tím pádem i na trhu práce.

V rámci MERORů bylo konstatováno, že platové rozdíly (například mezi Itálií a Švýcarskem, mezi Německem a Polskem, mezi Německem a Českou republikou) vysvětlují vztah mezi nabídkou a poptávkou pracovních míst.

Rozdílné věkové pyramidy a rozdílné demografické modely posilují stálý tok mezi Galicií a severním Portugalskem, rodí se z nich určité tendence, které se ve střednědobém horizontu nezmění, spíše naopak.

Nicméně některé aspekty jsou z důvodů krize v Evropě společné. Tím pádem se aktivita MERORů – jak jinak – zaměřila na sektory v krizi nebo na ty průmyslové oblasti, které zažívají rekvalifikaci a na důsledky této situace pocíťované na trhu práce a na životní a pracovní podmínky kategorie populace nucené k mobilitě a nesmíme zapomenout ani na sociální ochranu.

b) Vytvořit síť existujícího vyjednávání

- Situace sektorového vyjednávání na národní úrovni
- Situace vyjednávání na úrovni podniku a sektorů
- Situace regionálního a / nebo územního vyjednávání
- Situace meziprofesionálního vyjednávání.

Během semináře bylo řečeno, že četné studie realizované v posledních letech odborovými organizacemi umožňují srovnat podmínky, za jakých se odehrávají kolektivní vyjednávání a jednotlivé dohody a smlouvy, které jsou v zájmu pracujících. Tento bod je společný všem 7 MERORům.

Závěry těchto studií se od jedné hranice ke druhé velmi liší.

1.

V Itálii, kde se těší silnému odborovému zastoupení v této oblasti, sektorové kolektivní vyjednávání začíná s novým modelem. Existuje zde významné sektorové vyjednávání na národní úrovni, dále vyjednávání „druhého stupně“ v podnicích, zejména těch velkých, a územní vyjednávání týkající se jen několika sektorů.

Mezi Itálií a Slovinskem byla zpracována systematická prezentace 7 sektorových smluv. Představuje komparativní databázi smluv a zdroj řešení nejen pro pracující z pohraničních oblastí, ale i pro ostatní nadnárodní podniky.

2.

I mezi Andalusí a Algrave existuje rozdílná kartografie kolektivního vyjednávání. V Andalusii platí 850 smluv, z toho 150 na sektorové úrovni zaručující 90% krytí. Většina z nich jsou smlouvy uzavřené na sektorové a národní úrovni nebo na úrovni velkých podniků. Začalo již i vytváření smluv Nezávislého společenství Andalusie, zatím jsou však jen v menšině. V Algrave jsou všechny smlouvy centralizované a pramení z toho řada obtíží. Zaměstnavatelé nechtějí aktuálně podepisovat.

V obou zemích je třeba rozvinout vyjednávání na územní úrovni. Harmonizující se společný evropský trh je nutný. Existuje řada evropských směrnic, které jsou v okamžiku kolektivního vyjednávání přehlíženy.

Situace je mezi dvěma takto odlišnými zeměmi komplikovaná. Je třeba ve smlouvách hledat společné platformy, abychom získali sjednocující prvky a zjistili, jak by se daly vytvářet společné vyjednávací výbory.

3.

Srovnání dvou systémů kolektivního vyjednávání: expert porovnával základní klíčové aspekty, jedním z nich je stále patrnější role sezónních pracovních agentur, které jsou velmi různé: v Itálii existuje smlouva, ale ve Švýcarsku ne.

Pokud jde o sítě a kolektivní smlouvy: smlouvy se vyjednávají na regionální úrovni, kdy se vychází ze státních rámcových smluv. Podniky pak vyjednávají stále více vlastních smluv, což způsobuje jejich roztržičnost a italské odbory toho litují. Jejich argumentem je, že rámcové kolektivní smlouvy jsou ty, které dávají nejvíce pravomocí.

4-5.

Ve Východním Německu dosahuje faktor pokrytí smlouvami uzavřenými na regionální úrovni 30%. Ostatní kolektivní smlouvy jsou smlouvy místní nebo podnikové.

Kvůli restrukturalizacím stoupla nejistota a smlouvy se vyjednávají na úrovni velkých podniků. Zvláště oblast metalurgie, chemie a elektroniky jsou více nakloněny širšímu územnímu vyjednávání.

Státní služby zaujímají zvláštní postavení. Ve Švýcarsku a v Polsku nedošlo k reformě a platí zde systémy smluv na základě vládního dekretu, bez vyjednávání, diktované shora. Vzhledem k tomu, že úroveň platů je zde vysoká, domnívají se polští a švýcarští odboráři, že jim tento typ centralizovaného dekretu vyhovuje lépe než kolektivní vyjednávání, obávají se totiž, že by ztratili možnost vyjednat o platech. Mezi příznivci vyjednávání a těmi, kteří dávají přednost dekretu se vede poměrně nepřijemná debata na toto téma.

Existuje velmi jasný rozdíl mezi těmi, kteří mají rámcové národní smlouvy a Německem, kde je evidováno na 3200 různých smluv.

6.

Každý rok se koná setkání týkající se specifických smluv, zejména z oblasti úvěrů, textilu, obchodu a metalurgie. Dále byla věnována pozornost sektoru námořních staveb a procesu privatizace v Chorvatsku a v Itálii.

Četné Italské podniky investovaly v Chorvatsku, ale ne nutně v příhraničních regionech.

V Itálii se dosahuje 100% obecného krytí národními smlouvami. Problém však spočívá v jejich uplatňování v sektoru malých a středních podniků.

V Chorvatsku existují oblasti bez národního kolektivního vyjednávání, protože se podniky nespojily, v řadě z nich neexistuje protistrana. Na druhé straně však existuje národní smlouva v obchodním a metalurgickém sektoru.

Poměr platů mezi Itálií a Chorvatskem je 2 ku 1.

7.

V Galicii stejně jako ve zbytku Španělska platí smlouvy obecně. V Portugalsku neplatí obecně a jsou lokalizovány ve sdruženích podniků nebo v podnicích. Je třeba je rozšířit a najít prvky, které by umožnily krytí ve všech regionech. Sdružování podniků v době internacionalizace by mělo umožnit dohodu na podmínkách; nejedná se o smlouvu podle klasických podmínek, ale o spojení velkého významu.

V současné době se podnikatelé začínají organizovat a mohlo by se tak předejít fragmentaci kolektivního vyjednávání.

c) Současná situace delokalizací / restrukturalizací.

1.

Významným sektorem v regionu je sektor dopravy a přístavních aktivit, kde probíhají restrukturalizace podniků a sektorové restrukturalizace. MEROR zde sehrála významnou roli se snahou docílit dohod a ochránit pracující zmíněných sektorů.

Dalším sektorem je sektor textilní, který má svá střediska na obou stranách hranice a odbory zde vytvořily spontánní Evropskou zaměstnaneckou radu s podnikem s cílem zmírnit dopady krize.

3.

Jedná se o region protkaný malými podniky, které spojují společné historické vazby a vliv milánského pólu.

150 malých a středních podniků je švýcarských. Je zde silná delokalizace italských podniků směrem do Švýcarska, ale k delokalizacím nedochází kvůli platům, ty jsou ve Švýcarsku vysoké, proto sem zároveň proudí i řada pracujících. Zatím co dominantními sektory v Itálii jsou terciární sektor, metalurgie a luxusní textil, ve Švýcarsku je škála sektorů, které hrají významnou roli, mnohem širší.

Itálie vykazuje silnou flexibilitu: více než 20% pracovních míst se mění a jsou nová. Dočasná práce (40%) se týká obyvatel pohraničí vlivem zprostředkovatelských agentur. Jedná se o skutečný dumping. Nové pracovní smlouvy navyšují procento dočasných smluv (70% v oblasti Tessin).

4-5.

Bylo třeba 20 let, než platy ve Východním a Západním Německu dosáhly srovnatelné úrovně. A další vážné důsledky vyplynuly z restrukturalizací: například v případě těžebního průmyslu v Čechách (ČR), podniky ve starých strukturách zaměstnávaly 16.000 lidí, ale dnes 16 podniků zaměstnává jen 3.000 lidí.

Dalším sektorem v krizové situaci je lodní průmysl: Pomeranie je pod tlakem, protože musí dodržovat evropské podmínky, jejichž důsledkem je ohrožení 9500 pracovních míst z důvodů klesající poptávky. Uvažuje se o spolupráci s IG Metal v Německu, aby dotčení pracující měli nějakou budoucnost.

V Regionu byly vytvořeny četné dceřiné společnosti, ale jsou tu jen velmi málo zakořeněny.

V posledních letech došlo k četným procesům restrukturalizace a přesunům lidí. Hlavními důvody přesunů lidí jsou lepší platy. Ale podle toho, jak platy v regionu jejich původu rostou, se postupně mnoho lidí vrací zpět. Nicméně tento proces zatím zdaleka není u konce, zejména v oblasti veřejného sektoru.

7.

V Galicii byla v posledním období hlavním problémem k řešení restrukturalizace sektoru rybolovu.

d) Činnosti Mezuregionálních odborových rad (MERORů) pokud jde o následující aspekty:

- tematická práce / činnosti
- sektorová práce / činnosti
- aktivity spojené se sociálním dialogem / s kolektivním vyjednáváním
- oblast, ve které se rozvíjejí.

1.

Semináře se zúčastnili přední představitelé italských a slovinských odborů, zástupci regionů, veřejných služeb a zaměstnavatelů. Třemi hlavními cíli semináře s krizí v pozadí byly: nutnost čelit ztrátě zaměstnání, potřeba poznat systémy sociálního zabezpečení na obou stranách hranice a porovnat různé úrovně kolektivního vyjednávání.

Prezentované dokumenty se týkaly oblasti práva na stávku, zdravotnictví, bezpečnosti a dalších. Seminář dodal nový impuls uskutečněné práci a zrychlil již načaté projekty.

MEROR apelovala na posílení spolupráce v příhraničních oblastech a vybídla k dalšímu vývoji. Stimulovala přeshraniční práci, ale bohužel se jednalo o práci „na černo“.

Krise nás nutí reagovat napříč hranicemi, zejména pokud se jedná o sociální zabezpečení. V Itálii mají Pokladnu integrace a spojení (*Cassa integrazione*), která je veřejnou strukturou a je dotována z fondu financovaného podniky, ve Slovinsku podobná instituce neexistuje. Slovinské odbory navrhly její vytvoření s ohledem na harmonizaci s Itálií.

2.

Kolektivní vyjednávání je nástroj, který umožňuje se vyvarovat toho, aby zaměstnavatelé podkopávali práva pracujících. V současnosti je předmětem útoku.

Semináře se zúčastnili představitelé veřejné moci, Předsedkyně Andaluské Rady a Ředitel Inspekce práce.

3.

Mobilita roste, roste i u kvalifikovaných pracujících, z čehož plynou problémy s dopravou.

Sektory jako zdravotnictví vedou k silné mobilitě směrem do Švýcarska, kde jsou trojnásobné platy.

Z hlediska ztráty zaměstnání vzniká mezi Itálií a Švýcarskem nerovnováha, zaměstnanost ve Švýcarsku klesla ale v Itálii nikoli. S krizí se však situace změnila. V současné době se v Itálii využívá Pokladna integrace a ve Švýcarsku se přistupuje k redukci pracovní doby. Tím odolávají propouštění.

Existují zde neformální vztahy. Neexistují tu integrované služby, poptávky a nabídky. Na rozdíl od Itálie ve Švýcarsku neexistuje právo na nezaměstnanost. Bilaterální smlouvy podpořily a umožnily určitou reorganizaci poptávky a nabídky. První, kdo dostává výpověď jsou Italové.

4-5.

Mezi příhraničními podniky se najde jen velmi málo příkladů spolupráce, kromě dvou případů; jeden je ve Viadrině (N) a druhý v říčních přístavech v Sasku. Češi byli připojeni k německému podniku Polabských říčních přístavů a proto tu dochází ke spolupráci. Zkoumali jsem, zda by bylo možné přizpůsobit českou smlouvu německé a přesunout podmínky z německé smlouvy do české. Ale zákoníky práce jsou v Německu a Čechách odlišné, je třeba je dodržovat. Pokud jde o platy, mají Sasové oproti Čechům platy dvojnásobné, přestože patří k jednomu stejnému podniku.

V dalších sektorech jsou například polské banky součástí velkých německých bank, toto téma však není na pořadu o příhraničních záležitostech, spíše souvisí s výhodami velkých podniků.

MEROR analyzovala kolektivní struktury a zákony a srovnávala procesy zastupování a řešení ve sporech. Tento úkol byl realizován za přispění z rozpočtu Sociálního dialogu.

Oblasti, na které jsme se soustředili:

Textilní průmysl (Euroregion Slezska, Čech a Saska).

Metalurgie s IG Metal, Solidarność, NZZ, aby se poznali a dále proškolili školitele, kteří budou společně znalosti předávat dál; došlo k vytvoření webovských stránek. Bylo přítomno na 600 účastníků z různých podniků.

Sektor zdravotnictví za účasti Verdi, Solidarność a rakouského OGB.

Sektor silniční přepravy zboží s CSI, kteří projekt iniciovali, vytvořila se databáze, která vznikla ve Frankfurtu s/Oder. Do stejného sektoru patří i baltská síť. Přičemž téma kolektivního vyjednávání bylo stále vnímáno jako prioritní.

MERORY se vzájemně podporují a zúčastnily se různých společných akcí o kolektivní a solidární politice v Praze i ve Varšavě. Tato setkání jsou významným faktorem evropské integrace.

Konzultace v podnicích: v oblasti zdravotnických služeb, došlo přímo k návštěvě nemocnic a první kladené otázky se týkaly platů. Návštěvy proběhly za účasti místního politického vedení a jsou zdrojem dalších návrhů na pořádání seminářů a vyvíjení dalších iniciativ.

V České republice byla uspořádána návštěva vedení jednoho z řetězců hypermarketů a českým pracujícím to přineslo začátek kolektivního vyjednávání.

Je nutné zvýšit schopnost vyjednávání, vyžaduje to stálé struktury pro vyjednávání i proto, abychom mohli sčítat první výsledky. Hlavní cíle jsou následující: společně mobilizovat, posílit odborářské organizace, školit se v oblasti jazyků a zvýšit transparentnost smluv.

6.

MEROR soustředila svou práci na dvě fronty se společnou přeshraniční strategií:

a) Vyjednávání v podnicích: vzhledem k tomu, že v Chorvatsku není povoleno vézt obecná vyjednávání, spojily se delegace italských a chorvatských odborů, aby jednaly přímo s podniky. Přípravuje se akční plán. Paralelně proběhne komparativní studie předpisů a zákonů každé země.

b) Přeshraniční pracovníci, kteří denně nebo týdně jezdí přes hranice přes moře, nikoli pozemní hranice, nemají možnost v Itálii získat legální oprávnění, pokud zde nemají povolení k pobytu; neexistuje žádná bilaterální dohoda a platí pro ně pravidla pro emigranty pocházející mimo společenství. Tato situace notně podporuje práci „na černo“, bez nároku na sociální zabezpečení a s rizikem dvojího zdanění.

Týká se to více než 10.000 osob. V roce 2003 sice byla podepsána dohoda mezi národními vládami a regionálním vedením, ale zůstala mrtvou literou.

7.

MEROR chce podtrhnout důležitost evropských fondů a vytvoření Evropského uskupení pro územní spolupráci, díky němu lze prostředky lépe pojmout z regionálního hlediska a lépe podporovat přeshraniční dohody. Díky nim došlo k podpisu dohod o spolupráci, které řídí účast sociálních pracovníků. Bilaterální smlouva mezi Španělskem a Portugalskem řídí příspěvky na sociální zabezpečení.

Inspekce práce, která jedná podle dohody podepsané v euroregionu, přišla s velmi důležitou dobrou praxí. Provádí plánované kontroly v obou zemích a v případech přestupků sepisuje i společné protokoly.

MEROR zaměřila svou činnost na 4 sektory: lodní průmysl, stavebnictví, textilní průmysl a rybolov. Jednotlivých aktivit sektorových setkání se zúčastnilo 204 osob.

ZÁVĚRY

Konference pro nás byla významnou příležitostí z hlediska mimořádného období, kterým v ekonomické a sociální oblasti procházíme.

Všichni jsou od nynějška přesvědčeni, že jsme nikdy v minulosti podobnou situaci nepoznali ani v Evropě ani na světové úrovni. Proto je třeba bojovat proti jakémukoli podceňování problémů, které krize každý den dramaticky přináší.

A právě na základě tohoto přístupu jsme Konferenci vedli, spíše než na základě analýz jsme řešili svou schopnost reagovat „co dělat“.

Věc, která nás zneklidňuje ještě více, je, že k největšímu zpomalení došlo právě v ekonomikách, které byly až doteď na úrovni EU mezi nejvýkonnějšími a táhly všechny ostatní. Hovořím o Německu a Skandinávských zemích s výjimkou Norska.

Znamená to, že dopady na ostatní ekonomiky v příštích měsících budou o to markantnější.

Kromě toho je propad evropského hospodářství poznamenán rozpadem portfolií ostatních průmyslových řádů a to téměř ve všech sektorech v roce 2009.

V takovém rámci nikdo konkrétně nezná ani hloubku ani délku současné krize. Jak konstatujeme, všichni hospodářští analytici vždy o kousek posunou výjezd z krizového tunelu. Ti nejoptimističtější již výjezd posunuli na rok 2011. Nicméně nikdo nemůže další vývoj spolehlivě odhadnout.

Pravda je taková, že již nečelíme těžké krizi, ale konjunkturální. Pravda je taková, že tato situace poukazuje na krizi samotného fungování ekonomie. Ve skutečnosti vlastně zkrachoval právě model založený na absenci účinných regulačních systémů.

Tento model ztroskotal. Model založený na hyper-liberálním přístupu, model, který používal globalizaci k uplatňování sociálního dumpingu, ke snižování platů a k omezování práv pracujících a který bezmezně využíval životní prostředí.

Model, který cynicky využíval absence pravidel pro finanční spekulace. Výsledkem je, že čtvrtina světového bohatství se nachází v daňových rájích.

Model, který odvrátil produkci spíše směrem ke krátkodobým burzovním zájmům, než aby ji směřoval k uspokojení potřeb občanů.

Tento model přivedl Evropu i celý svět na odstavtnou kolej. Důsledkem je, že dnes musíme čelit hospodářskému zkratu. Ve skutečnosti je systém zablokovaný na straně poptávky stejně tak jako na straně nabídky zároveň.

Nabídka, kterou již banky nejsou schopné zajistit: konstantní financování podniků, zejména malých a středních, kterým hrozí, že je nedostatek finančních zdrojů zadusí. Při tom víme, že malé a střední podniky představují 80% evropské průmyslové struktury a „sejmout“ je, by znamenalo zpochybnit evropskou průmyslovou strukturu jako takovou.

Na druhé straně je ale blokována i poptávka, protože urputná politika snižování mzdových nákladů, zejména v zemích eurozóny, omezila kupní sílu a vyvolala propad spotřeby, přitom víme, že 85% evropského HDP je založeno právě na vnitřní poptávce a že propad spotřeby může ekonomiku rychle dovést k deflaci.

Toto jsou důvody, proč jsme s doposud přijatými opatřeními na úrovni EU zcela nespokojeni.

Nespokojeni s množstvím zdrojů vynaložených na boj s recesí.

Zároveň jsme nespokojeni s politickou volbou způsobu, jak řídit excesivní fázi.

Zpráva Rady zněla: „každý se bude snažit se zachránit, jak jen bude moci“.

Z toho vzniklo 27 evropských plánů hospodářské obnovy bez jediného společného evropského referenčního centra.

Tato krize však bohužel nemá žádnou šanci najít řešení na národní úrovni. Iluze, že se můžeme z krize dostat samy, může být iluzí pouze optickou.

Potřebný objem zdrojů není v dosahu národních rozpočtů.

Pokud Evropská centrální banka vyhodnotila kontaminaci toxických cenných papírů, které se dotýkají celého bankovního systému, jako třikrát vyšší než evropské bankovní jmění, je naprosto evidentní, že je nemožné najít řešení na národní úrovni.

Proto bude třeba uvolnit další zdroje.

Evropské zdroje, jak o to Evropská odborová konfederace (EOK) žádala.

Musíme na tomto bodě trvat, protože nedojde-li k účinné reakci v rovině hospodářské, zaplatí fakturu krize sféra sociální.

Závratné zvýšení míry nezaměstnanosti a obrovská nejistota a křehkost pracovního trhu jen potvrzují, že sociální sféra již zasažena je.

Velmi dobře víme, že krize vždy představovala ohromný ekonomický a sociální akcelerátor.

Po krizi již svět nikdy nebude takový, jaký jsme jej znali doted.

Krize vyústí v novou fázi průmyslové restrukturalizace ve všech sektorech.

Některé podniky budou schopné provést kvalitativní restrukturalizaci, založenou na více inovacích a s větším zapojením technologií do výrobků, směrem k trvale udržitelnému rozvoji, jiné se naopak budou snažit najít trhy s levnější pracovní silou a ušetřit tak na pracovních nákladech a hledat na trzích nové příležitosti.

V každém případě zažíváme novou fázi přeshraniční mobility podniků, novou fázi delokalizací a sociálního dumpingu.

Musíme se vyvarovat toho, aby prodloužení produkčního řetězce nevedlo k přetržení řetězce práv zaměstnanců.

Z tohoto důvodu má projekt, který jsme právě dokončili, strategickou hodnotu pro celé evropské odborové hnutí.

Je třeba co nejrychleji překlenout asymetrii stávajících pravomocí, to znamená svobodu bez hranic pro podniky, zatím co pravomoci kolektivního vyjednávání zůstávají blokovány v národní dimenzi.

Meziregionální odborové rady představují zásadní zdroj, jak o tom svědčí sedm uspořádaných seminářů v regionech, které se přihlásily k širší výměně informací než jen mezi jednotlivými odbory podél hranic, chtějí zakotvit jasnou spolupráci, která bude schopná ovlivnit jednotlivé stávající praxe vyjednávání, aby se promísily a co nejvíce spojily.

Když se bude podnik přemísťovat od jedné hranice ke druhé, musí najít jednu jedinou odborovou organizaci, jednu strategii za splnění požadavků, jednu jedinou delegaci, která zahajuje vyjednávání.

Sice ambiciózní strategie, ale nezvratná.

Jsme si vědomi, že bude třeba věnovat veškerý nutný čas tomu, aby se to konkrétně projevilo.

Jako Evropská odborová konfederace chceme být odvážní a radikální pokud jde o zásady, zároveň ale i konkrétní a umírnění pokud jde o nezbytné podmínky pro jejich realizaci.

V tomto rámci pro nás tento projekt představuje základní pilíř naší budoucnosti.

Meziregionální odborové rady (MEROR)

CSIR	Pays	Constitution
1. * Saar/Lor/Lux/Trier/Westpfalz	D, F, L	1976
2. * Maas / Rhein	B, NL, D	1978
3. * Weser-Ems / Noordnederland	D, NL	1979
4. * Hainaut/ Nord-Pas-de-Calais/ West Vlaanderen / South East England4.	B, F, UK	1979
5. * Dreiländereck Haut-Rhin/Nordwestschweiz/Südbaden	F, D, CH	1980
6. * Rijn/IJssel	D, NL	1980
7. Lombardie / Tessin / Piemonte	I, CH	1982
8. * Pyremed/Piremed	F, E, AND	1983
9. * Galicia / Norte de Portugal	E, P	1985
10. * Interrégionale Syndicale des Trois Frontières	F, L, B	1987
11. * Piemonte / Valle d'Aosta / Rhône-Alpes / Arc Lémanique	F, I, CH	1990
12. * Provence / Côte d'Azur / Liguria	F, I	1990
13. * Landesteil Schleswig / Sønderjylland	D, DK	1991
14. * Northern Ireland / Republic of Ireland	UK, IRE	1991
15. * Euregio Baden/Bas-Rhin/Südliche Pfalz	F, D	1991
16. Pyrénées Occidentales / Axe Atlantique	E, F	1992
17. * Schelde / Kempen	B, NL	1992
18. Elbe / Neisse	D, PL, CZ	1993
19. Charleroi - Namur - Neuchâteau / Champagne - Ardenne	F, B	1993
20. Extremadura / Alentejo	E, P	1994
21. Andalucía / Algarve	E, P	1994
22. * Friuli - Venezia - Giulia / Slovenia	I, SL	1994
23. Friuli / Venezia -Giulia / Kärnten	I, A	1994
24. Arc Jurassien	F, CH	1995
25. * Interalp	D, A	1995
26. Friuli-Venezia-Giulia/Veneto/Croazia Sudoccidentale	I, Croatie	1995
27. San Marino / Emilia Romagna / Marche	I, S.Marino	1995
28. * Øresund	S, DK	1995
29. Castilla - León / Beira Nordeste	E, P	1995
30. Pomerania (Mecklenburg-Vorpommern/Zachodnie Pomorze)	D, PL	1995
31. Lombardia-Sondrio-Grigioni	I, CH	1996
32. * Alpes Centrales	I, A, CH	1996
33. Viadrina (Berlin-Brandenburg/Lubuskie))	D, PL	1996
34. Pouilles / Patras	I, GR	1996
35. * BoBa (Böhmen / Bayern)	D, CZ	1997
36. * Circumpolar North	FIN, S, N	1998
37. Burgenland / Westungarn	A, H	1999
38. Kärnten/Gorenjska/Koróška	A, SL	2002
39. * Bodensee	D, A, CH, LI	2002
40. Dunaj / Vltava	A, CZ	2004
41. Jiří Morava / Dolní Rakousko	A, CZ	2006
42. HuSloCro	H, SL, Croatie	2006
43. DKMT	H,RO,Serbia	2007
44. Sicilia-Malta	I, MT	2007

Evropská odborová konfederace (EOK)

5, Bld du Roi Albert II - B- 1210 Bruxelles

Tel. 00-32-2/224 04 11 - Fax 00-32-2/224 04 54/55 - www.etuc.org

With the support